

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2020 ΠΑΛΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Από τα πολλά προβλήματα που κληροδότησε η οθωμανική κατοχή στο νέο ελληνικό κράτος, ξεχώριζε για την έκταση, τη σημασία και την πολυπλοκότητά του το ζήτημα των «εθνικών γαιών». «Εθνικές γαίες» ήταν οι ακίνητες, οι κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανών στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους. Η γη αυτή ανήκε είτε στο οθωμανικό δημόσιο είτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα είτε σε ιδιώτες, ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής (εκμετάλλευσης). Υπολογίζεται ότι η έκταση των εθνικών κτημάτων ανερχόταν χονδρικά σε 4.000.000 έως 5.000.000 στρέμματα. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 23, 24)

β. Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στα πλαίσια της Ύπατης Αρμοστείας Σμύρνης ιδρύθηκε η «Υπηρεσία Παλινοστήσεως και Περιθάλψεως», η οποία βοηθούσε όσους επέστρεφαν να αποκατασταθούν στα σπίτια τους και τις ασχολίες τους. Οι ειρηνικές όμως μέρες δεν κράτησαν πολύ. Λίγους μήνες αργότερα, τον Αύγουστο του 1922, θα έπαιρναν πάλι το δρόμο της προσφυγιάς. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 143)

γ. Η επανάσταση του Θερίσου (10 Μαρτίου 1905) είχε αποκτήσει ισχυρά ερείσματα σε όλη την Κρήτη. Οργανώθηκε «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης» στο Θέρισο, με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο και υπουργούς τους Κ. Φούμη και Κ. Μάνο. Η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση γραμματίων για εσωτερικό πατριωτικό δάνειο 100.000 δραχμών, οργάνωσε υπηρεσίες οικονομικών, συγκοινωνιών και διοίκησης, τύπωσε γραμματόσημα και εξέδιδε την εφημερίδα, «Το Θέρισο». Η χωροφυλακή, που υποστήριζε

τον Πρίγκιπα, δεν ήταν σε θέση να ελέγχει τα πράγματα, καθώς μάλιστα πολλοί χωροφύλακες αυτομόλησαν προς τους επαναστάτες. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 213 – 214)

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

α. Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850 έγινε φανερή μια συνολική δυσарέσκεια μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού λόγω της οικονομικής δυσπραγίας και της δυσλειτουργίας του πολιτικού συστήματος και συγκροτήθηκαν αντιπολιτευτικοί όμιλοι με εκσυγχρονιστικά κατά κύριο λόγο αιτήματα: ελεύθερες εκλογές, φορολογική μεταρρύθμιση με στόχο την ελάφρυνση των αγροτών, κρατικές επενδύσεις σε έργα υποδομής, ίδρυση αγροτικών τραπεζών, απλούστερη διοίκηση. Τα αιτήματα αυτά εξέφρασε σε μεγάλο βαθμό με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 76)

β. Με αφορμή τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, εκφράστηκαν διαφορετικές απόψεις ως προς τη σκοπιμότητα ή μη της συμμετοχής της Ελλάδας στον πόλεμο. Οι Φιλελεύθεροι τάσσονταν υπέρ της συμμετοχής στον πόλεμο, στο πλευρό της Αντάντ, επειδή προσδοκούσαν ότι με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα θα είχε εδαφικά οφέλη. Ο βασιλιάς και το Γενικό Επιτελείο είχαν διαφορετική εκτίμηση. Θεωρούσαν ανεύθυνη τη θέση των Φιλελευθέρων, εκτιμώντας ότι η έκβαση του πολέμου ήταν αβέβαιη και θα μπορούσαν να νικήσουν οι Κεντρικές δυνάμεις. Δεδομένης της κυριαρχίας της Αγγλίας στην ανατολική Μεσόγειο, και παρά τους δεσμούς του με τη Γερμανία, ο Κωνσταντίνος δεν μπορούσε να ζητήσει συμμετοχή στον πόλεμο στο πλευρό των Κεντρικών Δυνάμεων, γι' αυτό

έλαβε θέση υπέρ της ουδετερότητας της Ελλάδας. Η εμμονή του Κωνσταντίνου στη θέση αυτή, τον οδήγησε να δράσει με τρόπο που υπέσκαπτε τα θεμέλια του πολιτικού συστήματος. Ο βασιλιάς ανέπτυξε μυστική διπλωματία εν αγνοία της κυβέρνησης, καταφεύγοντας ακόμη και σε παράνομα μέσα (π.χ. παράδοση απόρρητων διπλωματικών εγγράφων στους Γερμανούς). Το 1915 προκάλεσε δύο φορές την παραίτηση της κυβέρνησης. **(βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 94)**

ΘΕΜΑ Β2

Η ευτυχής για την Ελλάδα έκβαση των Βαλκανικών πολέμων έδωσε και στο Κρητικό Ζήτημα την οριστική λύση του. Με το άρθρο 4 της Συνθήκης του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από όλα τα δικαιώματά του στην Κρήτη, την οποία παραχωρούσε στις Μ. Δυνάμεις της Ευρώπης. Με ιδιαίτερη συνθήκη ειρήνης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας (14 Νοεμβρίου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμά του στην Κρήτη, η οποία έτσι εντάχθηκε στην ελληνική επικράτεια ως οργανικό και αναπόσπαστο τμήμα της. Οι Μ. Δυνάμεις αποδέχθηκαν σιωπηρά τη λύση αυτή, δηλώνοντας απλώς ότι έλαβαν γνώση των ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης. **(βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 220)**

Γ 1 α).

Τους πρώτους μήνες του 1914 έγιναν αθρόες μεταναστεύσεις Μουσουλμάνων της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ελλάδας προς τη Μικρά Ασία, οι οποίες υποκινήθηκαν σε γενικές γραμμές από την τουρκική κυβέρνηση. Αυτό έδωσε το πρόσχημα στην τουρκική κυβέρνηση, σε συνδυασμό με την επικείμενη είσοδο της Τουρκίας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, να εκδιώξει τους Έλληνες. Πρώτα θύματα υπήρξαν οι Έλληνες της Ανατολικής Θράκης, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους στις αρχές του 1914. Το Μάιο οι διωγμοί επεκτάθηκαν και στη Δυτική Μικρά Ασία, με το πρόσχημα της εκκένωσης της περιοχής απέναντι από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, για στρατιωτικούς λόγους. Όλη η επιχείρηση έγινε με την καθοδήγηση των Γερμανών, συμμάχων των Τούρκων. Η εκκένωση μεθοδεύτηκε πρώτα με ανθελληνική εκστρατεία του τουρκικού τύπου και καταπίεση των Ελλήνων για να εξαναγκαστούν σε «εκούσια» μετανάστευση. Σε πολλές περιπτώσεις διαπράχθηκαν λεηλασίες και δολοφονίες σε βάρος των Ελλήνων.

Οι ενέργειες των Τούρκων προκάλεσαν μεγάλο κύμα φυγής προς την Ελλάδα. Στα σπίτια που εγκατέλειψαν οι Έλληνες, οι τουρκικές αρχές εγκατέστησαν Μουσουλμάνους μετανάστες από τη Σερβία, τη Βουλγαρία, την Αλβανία και την Ελλάδα. Οι διώξεις και οι εκτοπίσεις του ελληνικού στοιχείου συνεχίστηκαν, με μικρότερη όμως ένταση, και κατά τα επόμενα χρόνια, μέχρι το τέλος του πολέμου, το 1918, και επεκτάθηκαν και σε άλλες περιοχές (Μαρμαράς, Πόντος κ.ά.). Οι πρόσφυγες που έφθασαν στην Ελλάδα το διάστημα αυτό ανήλθαν σε πολλές χιλιάδες.

*1 Πράγματι, όπως χαρακτηριζόταν
αναφέρει το μείγνο Α που αποτελεί δευτερογενή
πηγή, η ελληνοτουρκική διαμάχη για τα μείνα
του ανατολικού Αιγαίου είχε ως άμεση
 συνέπεια τις διώξεις του ελληνικού
 πληθυσμού από την Ανατολική Θράκη
 και από τους πρώτους μήνες του 1914
 και από την ευρύτερη περιοχή της Μικράς
 Ασίας. Συγκεκριμένα για το μείγνο Α παραφέρει
 *2 τους υπολογισμούς των
 ελληνικών φορέων με βάση τους οποίους
 "οι Έλληνες πρόσφυγες από την Ανατολική
 Θράκη και τη Μικρά Ασία που είχαν

4 θα βεί στη Θεσσαλονίκη ανέρχονται στους
156.872..... έως και τις 15 Ιουνίου»

*3 Η τουρική πλευρά γάλλιστα αιτιολογεί
τα ανείκοινα εναντίον των Ελλήνων που
παρέγιναν στην Οθωμανική αυτοκρατορία
στην ανείκοιχη απόχωρηση των
Μουβουλτζώνων από την Ελληνική Μακεδο-
νία και την Ηπειρο.

*4 Ο δοθείς πίνακας Β δίνει τα
αιριωτημένα δεδομένα για το σύνολο
των διωχθέντων Ελλήνων
στην περίοδο 1914-1918 με βάση τα
στοιχεία της Πατριαρχικής Επιτροπής.
(490.000 Ελλήνων από τους οποίους
οι 88.000 προέρχονταν από τη Θράκη,
οι 145.000 από τη Δυτική Μικρά Ασία
και οι 257.000 από τον Ρόδο.).

B)

Οι καταπιέσεις που υπέστησαν οι Έλληνες πήραν τις εξής μορφές:

- Θεσπίστηκαν έκτακτες επιβαρύνσεις και επιτάξεις ειδών για τις ανάγκες του πολέμου.

- Τέθηκαν εμπόδια στις εμπορικές δραστηριότητές τους.

- Πληθυσμοί χωριών ή και ευρύτερων περιοχών μετατοπίστηκαν από τις ακτές προς το εσωτερικό της Μικράς Ασίας.

- Οι άνδρες άνω των 45 ετών, που δεν στρατεύονταν, επάνδρωσαν τα τάγματα εργασίας*. Εκεί πολλοί πέθαναν από κακουχίες, πείνα και αρρώστιες*. Όσοι είχαν ηλικία 20-45 ετών μπορούσαν αρχικά να εξαγοράσουν τη στρατιωτική τους θητεία. Όσοι δεν πλήρωσαν χαρακτηρίστηκαν λιποτάκτες. Μετά την κατάργηση της δυνατότητας εξαγοράς της θητείας σημειώθηκαν χιλιάδες λιποταξίες και όσοι συνελήφθησαν, εκτελέστηκαν.

*1 Το κείμενο Γ επιβεβαιώνει ότι "αυτά τα στρατόπεδα συγκέντρωσης επιδίωκαν την εφόντωσή του δυναμικού του βιοτικού του ελληνικού πληθυσμού".

*2 Σύμφωνα με έμμεση ελληνικών βουλευτών του οθωμανικού κοινοβουλίου (67α βέλμ. του 1918) 250.000 Έλληνες πέθαναν από κακουχίες στα εργασιακά τμήματα

*3 Ανάλογες πληροφορίες αντιλούγενο και από το κείμενο Γ, το οποίο αναφέρει ότι "οι λιποτάκτες και οι οικογένειές τους αντιμετώπιζαν τα συληρά αντίποινα της εφουβείας".

Δ1.α)

Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα. Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συναλλάγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

* 1 Το κείμενο Α επιβεβαιώνει ότι στις 14 Μαΐου 1928 ξεκίνησε να λειτουργεί η Τράπεζα της Ελλάδος

* 2 Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το κείμενο Α η συναλλαγματική αξία της δραχμής βασίστηκε στην αγγλική λίρα, ένα ισχυρό χρυσό νόμισμα

Το κείμενο Α δίνει πρόσθετες πληροφορίες για τη δυνατότητα του κατόχου της δραχμής να τη μετατρέπει – με κάποιους περιορισμούς – σε αγγλικές λίρες. Βέβαια η υιοθέτηση αυτής της συναλλαγματικής πολιτικής δημιούργησε στενή εξάρτηση της νομισματικής κυκλοφορίας από τις διακυμάνσεις της χώρας. «Με διαφορετικά λόγια ... χώρας».

β.

Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων.

Όπως αναφέρεται στο κείμενο Β αΐτιο υπήρξε η εμπατάριση από τη Μ. Βρετανία του χρυσού κανόνα του Σεπτεμβρίου του 1931, ως συνέπεια της κρίσης της Ελλάδας.

Από τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1931 ως τον Απρίλιο του 1932 οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης και της Τράπεζας της Ελλάδος να αποτρέψουν την ελεύθερη μετατρέψιμότητα της δραχμής σε συνάλλαγμα και τη συνταξιοδότηση υποψήφιας της δραχμής με τελική συνέπεια την ελάση ημικρή δεν τελεφεφόρησαν.

8.

Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήρικ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία. * 2

* 1 Σύμφωνα με το κείμενο Γ ^{είσοδα} ^{πρόσδοκας} ^{προς} ^{εμάς} ^{ελεύθερης} ^{μετα-}
ήταν η ματαρμής της ^{δραχμής} ^{σε} ^{δυνατά} ^{πληθωστικά},
η ανατομία ημικωμής του δημόσιου χρέους,
η αναδιοργάνωση του δασηλογοίου και η
εφαρμογή της μεθόδου του διακανονισμού
(clearing) στο εσωτερικό εμπόριο.

Τα μέτρα που λήφθηκαν τελικά
ήσαν αλληλά και αντιδημοσιικά //
κατά τον Αγγ. Βλάχο, ετόχεναν
ετην αυτάρκεια της χώρας, ετην
αυτοδύναμη ανάπτυξη και σε
για ορθολογικά οργανωμένη
εθνική οικονομία